

1. nodaļa

SEKSA PROBLĒMU viņš, piecdesmit divus gadus vecs šķirtenis, bija atrisinājis diezgan labi, vismaz pats tā uzskatīja. Katru ceturtdienas pēcpusdienu viņš brauc uz Grīnpointu. Precīzi pulksten divos viņš piešpiež taustiņu pie Vindzoras daudzdzīvokļu nama durvīm, nosauc savu vārdu un iet iekšā. Pie 113. numura viņu gaida Soraija. Viņš dodas tieši tikami smaržojošajā guļamistabas mijkrēsli un tur izģērbjas. Soraija iznāk no vannasistabas, nomet peldmēteli un ieslid gultā viņam blakus.

– Vai tu ilgojies pēc manis? – viņa vaicā.

– Es visu laiku ilgojos pēc tevis, – viņš atbild.

Viņš glāsta viņas medusbrūno, saules neskarto miesu; viņš izpleš viņas augumu, skūpst viņas krūtis; viņi mīlējas.

Soraija ir slaida un smalka, ar gariem, melniem matiem un tumšām, valgām acīm. Viņš ir pietiekami vecs, lai varētu būt viņas tēvs; bet tīri tehniski par tēvu var kļūt arī divpadsmit gadu vecumā. Jau vairāk nekā gadu viņa vārds lasāms viņas klientu sarakstā; viņš ir ļoti apmierināts ar Soraiju. Nedēļas tuksnesī ceturtdiena kļuvusi par *luxe et volupté** oāzi.

Gultā Soraija neuzplījas ar pārmērībām. Savā būtībā viņa ir rāma, rāma un apvaldīta. Dīvaini, bet savos uzskatos viņa ir pārliecināta

* *Luxe et volupté* (franču val.) – greznība un bauda. Alūzija ar franču dzejnieka Šarla Bodlēra (1821–1867) dzejoli «Aicinājums ceļot». *Bodlērs Š. Ļaunuma puķes.* – R., Liesma, 1989. – 72. lpp. (*Šeit un turpmāk – redakcijas piezīmes.*)

morāliste. Viņu aizvairo tūristes, kas publiskajās pludmalēs sauļojas kailām krūtīm («tesmeņiem», saka Soraija); viņasprāt, klaidoņus vajag apcietināt un likt pie ielu slaucīšanas. Viņš nekad nevaicā, kā Soraijai izdodas saskaņot savus uzskatus ar savu nodarbošanos.

No Soraijas viņš gūst baudu, turklāt gūst baudu ik reizes, tāpēc viņš Soraijai ir pieķēries. Viņam šķiet, ka zināmā mērā šis izjūtas ir abpusējas. Varbūt šī pieķeršanās vēl nav mīlestība, bet vismaz mīlestības māsiņa tā ir. Lai gan viņu sakars sākumā nepavisam nešķīta daudzsoļš, abi var uzskatīt sevi par veiksmīniekiem: viņš tāpēc, ka sastapis Soraiju, un Soraija tāpēc, ka sastapusī viņu.

Viņš apzinās, ka viņa jūtas ir pārāk mierīgas, tās pat pielidzināmas uzticībai. Tomēr viņš nevēlas no tām atteikties.

Par deviņdesmit minūšu ilgu tikšanos viņš maksā Soraijai 400 randu, pusi no tiem saņem «Discreet Escorts». Viņam žēl, ka «Discreet Escorts» dabū tik daudz. Bet viņiem pieder gan 113., gan citi Vindzoras ires nama dzīvokļi, un savā ziņā viņiem pieder arī Soraija, šī Soraijas daļa, šī funkcija.

Reizēm viņš rotaļājas ar domu, ka varētu uzaicināt Soraiju pie sevis – viņas brīvajā laikā. Viņam patīktu pavadīt kopā ar Soraiju vakaru, varbūt pat visu nakti. Bet ne ritu pēc tam. Viņš pārāk labi sevi pazīst, tāpēc nevēlas, lai Soraijai būtu jāiztur nākamās dienas rīts, kad viņš būs dzedr, īgns un nepacietīgs, jo vēlēšies ātrāk palikt viens.

Tāds ir viņa raksturs. Viņa raksturs vairs nemainīsies, viņš ir par vecu pārmaiņām. Viņa raksturs ir izveidojies reiz par visām reizēm. Galvaskauss un raksturs: divas visizturīgākās cilvēka daļas.

Rikojies, kā liek tavs raksturs. Tā nav filozofija, šis apzīmējums šķiet par skaļu. Tas ir noteikums; kaut kas līdzīgs Sv. Benedikta klostera regulām.

Viņam ir laba veselība, viņa prāts darbojas skaidri. Viņš ir – vai, pareizāk, bija – zinātnieks, un zinātnieka dzīves uztvere vēl joprojām brīžam nosaka viņa rīcību. Viņš dzīvo atbilstoši saviem ienākumiem, atbilstoši savam raksturam, atbilstoši savām emocijām. Vai viņš ir laimīgs? Galvenajos vilcienos – jā, viņš uzskata, ka ir laimīgs. Tomēr viņš nav

aizmirsis pēdējo «Edipa» kora partiju: «Neteic laimīgu nevienu, kas nav dzīves robežu, sāpju nepanākts un bēdu, laimīgi vēl pārgājis!»*

Seksa jomā viņš ir temperamentīgs, bet ne kaislīgs. Ja viņam vajadzētu izvēlēties sev totēma zīmi, tā būtu čūska. Domājot par savu mīlēšanos ar Soraiju, viņš iztēlojas, ka tā atgādina čusku pārošanos: ilga, pamatīga, bet diezgan atsvešināta, diezgan lietišķa pat visaugstākajā kāpinājumā.

Vai Soraijas totēms arī ir čūska? Ar citiem vīriešiem viņa neapšaubāmi kļūst pavisam cita sieviete: *la donna è mobile*** . Bet nevar noliegt, ka temperamenta ziņā viņi ir radniecīgi.

Kaut gan viņas nodarbošanās ir izlaidīga, viņš samērā droši uzticas Soraijai. Viņu tikšanās laikā viņš sarunājas ar Soraiju diezgan brīvi, dažreiz pat izmanto iespēju izkratīt sirdi. Soraija ir uzklusējusi stāstus par abām viņa laulībām, ir lietas kursā par viņa meitu un par šīs meitas veiksme un neveiksme. Soraija diezgan labi pazīst viņa uzskatus.

Par savu dzīvi ārpus Vindzoras ires nama Soraija nestāsta neko. Viņš ir pilnīgi pārliecināts, ka Soraija nav viņas īstais vārds. Dažas pazīmes liecina, ka viņa ir dzemdējusi vienu vai vairākus bērnus. Iespējams, ka viņa pat nav profesionāla prostitūta. Varbūt viņa strādā šai aģentūrai tikai vienu vai divas pēcpusdienas nedēļā un pārējā laikā dzīvo cienījamā pilsones dzīvi kaut kur piepilsētā, Railendā vai Aslonā. Musulmaņu sievietes gan nemēdz tā rīkoties, bet mūsdienās iespējams itin viss.

Par savu darbu viņš runā maz, jo nevēlas Soraiju garlaikot. Iztiku viņš pelna Keipas Tehniskajā universitātē, bijušajā Keiptaunas Universitātes koledžā. Agrāk viņš bija jauno valodu profesors, bet tagad, kopš lielās racionalizēšanas ietvaros Klasisko un jauno valodu fakultāte ir likvidēta, viņš kļuvis par komunikācijas asociēto profesoru. Kā visiem racionalizācijai pakļautajiem mācību spēkiem, arī viņam atļauts katru gadu nolasīt vienu speciālo pētījumu kursu – neatkarīgi no pieteikušos klausītāju skaita, jo tas nāk par labu morālei. Šogad viņš lasa lekcijas par romantisma

* *Sofokls*. Valdnieks Oidips // Sengrieķu traģēdijas. – R., Liesma, 1975. – 216. lpp.

** *La donna è mobile* (itāliešu val.) parasti tiek tulkots kā «sieviete ir nepastāvīga», piemēram, tulkojot Hercoga āriju no itāliešu komponista Džuzepes Verdi (1813–1901) operas «Rigoletto» trešā cēliena.

dzejniekiem. Pārējā laikā viņš māca komunikācijas kursus 101. – «Komunikācijas prasmes» un 201. – «Uzlabotas komunikācijas prasmes».

Lai gan ik dienas viņš vairākas stundas ziedo jaunajam mācību priekšmetam, tomēr viņam šķiet bezjēdzīgs komunikācijas 101. kursa rokasgrāmātā minētais pirmais priekšnoteikums: «Cilvēku sabiedrība radījusi valodu, lai mēs varētu pavēstīt cits citam savas domas, izjūtas un nolūkus.» Viņa pārlicība, kuru viņš gan nevienam neizpauž, ir tāda, ka valodas pirmsākumi meklējami dziesmā, un dziesma radusies no nepieciešamības ar skaņām aizpildīt pārmērīgi lielo un diezgan tukšo cilvēka dvēseli.

Viņa zinātnieka karjera aizsākusies pirms gadsimta ceturkšņa, un tās laikā viņš izdevis trīs grāmatas, no kurām neviena nav radījusi sensāciju vai izraisījusi kaut nelielu savilņošanu: pirmās temats ir opera («Boito un legenda par Faustu: Mefistoteļa ģenēze»), otrās – viziju erotiskums («Svētā Viktora klostera Ričarda vīzija»), trešās – Vērdsverts un vēsture («Vērdsverts un pagātnes nasta»).

Dažus pēdējos gadus viņš rotaļājas ar domu, ka varētu ķerties pie darba par Baironu. Sākumā viņam šķita, ka tā būs vēl viena grāmata, vēl viens kritisks pētījums. Bet rakstot visi viņa iedvesmas uzplūdi beidzās ar iestīģšanu garlaicībā. Patiesībā viņš ir noguris no kritiskiem rakstiem, noguris no prozas, kuras garums mērāms jardos. Tas, ko viņš grib sacerēt, ir mūzika: «Bairons Itālijā»*, meditācija par milestību starp pretējiem dzimumiem, ietverta kameroperas formā.

Kamēr viņš stāv komunikācijas studentu priekšā, viņam pa galvu šaudās frāzes, melodijas, dziesmu fragmenti no neuzrakstītā darba. Viņš nekad nav bijis izcils pasniedzējs; šajā pārveidotajā un, kā viņam šķiet, izkastrētajā mācību iestādē viņš neiederas vairāk kā jebkad. Bet tieši tādi paši ir arī viņa kolēģi no agrākajiem gadiem, kam jaunībā iegūtā izglītība kļuvusi par smagu nastu, jo viņi nav sagatavoti uzdevumiem, kurus tagad nākas veikt; postreligiskā laikmeta klerki.

Tā kā viņš nejūt cieņu pret vielu, ko pats māca, viņš neatstāj uz saviem studentiem nekādu iespaidu. Kad viņš runā, studenti skatās viņam cauri

* Angļu dzejnieks Džordžs Gordons Bairons (1788–1824) šeit raksta arī «Donu Žuanu».

kā tukšam gaisam un neatceras, kā viņu sauc. Studentu vienaldzība aizvairo viņu stiprāk, nekā viņš gribētu to atzīt. Bet viņš tik un tā līdz pēdējam sikumam izpilda savu pienākumu pret viņiem, viņu vecākiem un valsti. Mēnesi pēc mēneša viņš uzdod, savāc, lasa un komentē viņu referātus, izlabo interpunkcijas, pareizrakstības un gramatikas kļūdas, norāda uz nepietiekami pamatotiem apgalvojumiem, katram darbam pievienodams isu, pārdomātu recenziju.

Viņš turpina mācīt augstskolā tāpēc, ka tas nodrošina viņam iztiku, un arī tāpēc, ka tā viņš pats mācās būt pazemīgs; šis darbs palīdz viņam apjēgt, kāda ir viņa vieta šajā pasaulē. Situācijas ironija nepaslid viņam garām nepamanīta: tas, kurš nāk mācīt, apgūst dziļāko no visām gudrībām, bet tie, kas nāk mācīties, neiemācās neko. Par šo savas profesijas īpatnību viņš nekad nerunā ar Soraiju. Viņš nav pārlicināts, ka arī Soraijas profesijā ironija izpaužas tikpat spēcīgi.

Grīnpointas dzīvokļa virtuvē ir kastrolis, plastmasas krūzītes, šķīstošās kafijas kārba, trauks ar maisiņos safasētu cukuru. Ledusskapī stāv ūdens pudeles. Vannasistabā ir ziepes un dvieļu kaudze, kumodē – tīri palagi. Savu kosmētiku Soraija glabā somā. Norunātu tikšanos vieta, nekas vairāk, viss lietīšks, tīrs, labi organizēts.

Kad viņš ieradās pie Soraijas pirmoreiz, viņas lūpas bija nokrāsotas tumšsarkanas, plakstiņi iečēnoti. Viņam nepatīk krāšļu lipīgums, tāpēc viņš palūdza, lai Soraija to visu noslauka nost. Viņa paklausīja un kopš tā laika vairs nav krāsojusies. Vērīga mācekle, pakļāvīga, ļāvīga.

Viņam patīk Soraiju apdāvināt. Uz Jauno gadu viņš atnesa Soraijai emaljētu rokassprādzi, uz Lieldienām mazu malahīta gārni, kuru bija ieraudzījis antikvariātā. Viņam patīk Soraijas neviltoņā prieka izpausmes.

Viņu pārsteidz, ka ir pietiekami ik nedēļu deviņdesmit minūtes pavadīt kādas sievietes sabiedrībā, lai viņš justos laimīgs, viņš, kurš agrāk bija pārlicināts, ka viņam nepieciešama sieva, mājas, laulības dzīve. Beigu beigās atklājies, ka viss, bez kā viņš nevar iztikt, ir kaut kas pavisam viegliņš, viegliņš un plīvojošs kā viss, bez kā nevar iztikt taurenis.